AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2026 / 57 • Mayıs 2026

KALKINMA YOLU VE BARIŞ SUYU PROJESİ

Bora ODABAŞI

Misafir Araştırmacı

Küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan jeopolitik kırılmalar, geleneksel güvenlik kavramının kapsamını ve stratejik önemini yeniden şekillendirmektedir. Bu çok boyutlu yeni güvenlik paradigmasının merkezinde ise enerji güvenliği yer almaktadır. Modern jeopolitikte enerji güvenliği, salt kaynakların üretimi ve depolanmasıyla sınırlı değildir. Bu kaynakların kesintisiz, sürdürülebilir ve güvenli bir şekilde tüketici pazarlarına ulaştırılması da en az üretim kadar hayati bir öneme sahiptir. Küresel enerji taşımacılığının büyük ölçüde belirli dar boğazlara bağımlı olması tedarik zincirlerinde ciddi kırılganlıklar yaratmaktadır. Körfez bölgesinde cereyan eden son çatışmalar ve Hürmüz Boğazı gibi kritik geçiş noktalarının risk altına girmesi, tek rotaya dayalı ulaşım mimarisinin yarattığı tehlikenin en güncel kanıtı olmuştur.

Ancak söz konusu kriz, yalnızca enerji akışını etkilemekle kalmamış bölgenin varoluşsal bir diğer sorununu, "su güvenliğini" de dramatik bir biçimde yeniden gündeme taşımıştır. Su fakiri olan ve tatlı su ihtiyacını neredeyse tamamen deniz suyu arıtma tesisleri üzerinden karşılayan Körfez ülkeleri için, bu tesislerin çatışmalarda doğrudan hedef haline gelmesi yaşamsal bir tehdit oluşturmaktadır.

Dolayısıyla enerji ve su güvenliği konularında artan tehditleri bertaraf etmek veya etkilerini asgari seviyeye indirmek için yeni çözümler gerekmektedir. Bağlantısallık girişimleri bu çözümlerin başında gelmektedir. İlk olarak dar geçitlere dayanan deniz taşımacılığının beraberinde getirdiği sorunları aşmak için düşünülen bağlantısallık projeleri kurallara dayalı küresel düzenin yıkım altında olduğu bu dönemde enerji koridorları için de uygulanmaya başlanmıştır. Ancak İran-ABD/İsrail arasında vuku bulan ve Körfez ülkelerini de içerisine alan savaş, Orta Doğu özelinde bağlantısallık kavramına yeni bir başlık açılması gerektirdiğini akıllara getirmektedir: Hidro-politik bağlantısallık.

Körfez ülkeleri için hem enerji bağlantısallığı hem de hidro-politik bağlantısallık konularında Türkiye güvenilir bir ortak olarak ön plana çıkmaktadır. İlk olarak uzun yılları aşkın süredir devam eden taraflar arası dostane ilişkiler, son yıllarda bölgesel sahiplenme (regional ownership) ilkesi etrafında bölge sorunlarına bölge merkezli çözümler üreten ve karşılıklı iş birliğine dayalı anlayışa evrilmiş ve bu anlayış da liderler arasında tesis edilen karşılıklı güven esasına dayalı ikili ilişkiler ile tahkim edilmiştir. Böylece Türkiye ve Körfez arasında kurumsal kanalların yanı sıra daha esnek ama karar alma süreçlerini hızlandıran

diyalog mekanizmaları da inşa edilmiştir.

İkinci olarak, Türkiye coğrafi konumunun getirdiği avantajlar sayesinde birçok bağlantısallık projesinin merkezinde bulunmaktadır. Ayrıca, Türkiye merkezli projeler yine Türkiyenin coğrafi konumundan dolayı ciddi süre avantajları sunmaktadır. Örneğin Avrasya Bağlantısallığının en güçlü projesi olan ve Türkiye üzerinden Dünyaya açılan Orta Koridor alternatiflerine kıyasla ortalama 10-14 günlük bir süre avantajı sağlamaktadır. Bunun dışında TANAP, TürkAkım, BTC ve Kerkük-Ceyhan gibi doğu-batı ve kuzey-güney yönlü birçok enerji koridoru da Türkiye üzerinden geçmektedir. Adı geçen bu projeler hem Türkiyeye bağlantısallık projelelerinde bir know-how tecrübesi katarken bu projelerin hayata geçirilmesi ve operasyonel işlemlerinin devamı için diplomatik süreçlerin nasıl yürütüleceği ve politik karar alma süreçlerinin nasıl işleyeceği konularında da Türk Hariciyesine ciddi bilgi ve tecrübe aktarımı yapılmasını sağlamaktadır.

Kalkınma Yolu Projesi, Türkiyenin bağlantısallık projelerinde elde ettiği bilgi ve tecrübelerin dost ve komşu ülkelerle de paylaşılması açısından güzel bir örnektir. Irakın 80li yıllardan itibaren Türkiye üzerinden Akdeniz ve Avrupaya ulaşmayı hedeflediği bu proje birtakım iç ve dış etkenlerden dolayı uzun yıllar rafta kalmıştır. Ancak 20-21 Mart 2023 tarihinde Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudaninin Türkiyeye gerçekleştiği ziyarette imzalanan Ankara Bildirisi ile Türkiyenin projeye aktif katılımı, Kalkınma Yolunu gözde bağlantısallık projelerinden biri haline getirmiştir. Nisan 2024te Katar ve BAEnin de projeye dahil olmasıyla birlikte dörtlü mutabakat zaptı imzalanmış ve projenin geleceği için somut bir adım atılmıştır. Ancak savaş durumunun beraberinde getirdiği kaygılar bir yandan projenin özellikle finansman konusunda geleceğini belirginsizleştirmektedir. Öbür taraftan ise savaştan dolayı Hürmüzün kapatılması alternatif güzergahların önemini bir daha göstermiştir. Dolayısıyla Kalkınma Yolu Projesi hala önemini muhafaza etmektedir.[1]

29.04.2026 tarihli ve 2026/53 numaralı Barış Suyu Projesi Genişletilerek Güncellenebilir başlıklı AVİM Yorumunda su fakiri olan ve tatlı su ihtiyaçlarının neredeyse tamamına yakınını deniz suyunu arıtarak elde eden Körfez ülkelerine nakli konusunda Seyhan ve Ceyhan nehirlerinden Akdenize dökülen suların boru hatları aracılığıyla Suriye ve Irak üzerinden Körfeze taşınabileceği yönünde bir görüş belirtilmiştir. Devamında ise kuzey-güney yönlü su hatlarına ek güney-kuzey yönlü enerji koridorları ile iki yönlü işleyen bir alt yapı modelinin düşünülebileceği değenlendirilmiştir.[2]

Kalkınma Yolu Projesi içerisinde enerji ve ulaştırma alt yapılarını bulundurmaktadır. Dolayısıyla önerilen fikrin ikinci ayağı zaten proje kapsamındadır. İlk öneriye baktığımızda ise bazı yapısal sorunlar mevcuttur. Nitekim bu sorunlar adı geçen Yorumda göz önünde bulundurulmuştur. Fakat yapısal sorunlara rağmen hidro-politik bağlantısallık projeleri Dünyanın bazı yerlerinde başarıyla uygulanmaktadır. Örneğin, su zengini bir dağ ülkesi olan Lesotho, inşa edilen dev barajlar ve tüneller aracılığıyla Güney Afrikanın sanayi merkezi olan Gauteng bölgesine su sağlamaktadır. Lesotho bu transfer karşılığında nakit ödeme almakta ve kendi hidroelektrik enerji ihtiyacını bu tesisler üzerinden karşılamaktadır. Yine Türkiye Mersin Alaköprü Barajından KKTCye deniz yüzeyinin 250 metre altına inşa edilen boru hatları aracılığıyla su transfer etmektedir.

Sonuç olarak, küresel sistemin giderek daha öngörülemez bir hal aldığı ve toplumsal

yaşamın her veçhesinin birer güvenlik meselesine dönüştüğü günümüzde, stratejik kaynakların temininde tek yönlü bağımlılıklar sürdürülemez bir risk teşkil etmektedir. Jeopolitik kırılmaların temel yaşam damarlarını doğrudan hedef alabildiği bu yeni düzende, enerji ve su gibi hayati akışların güvenli, alternatif ve dirençli koridorlar üzerinden sağlanması bölgesel istikrarın temelidir. Bu durum, bağlantısallık projelerini ticaret rotası olarak görmenin ötesine geçerek, bu girişimleri bölgesel hayatta kalma stratejilerinin merkezine yerleştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Barış Suyu Projesi Genişletilerek Güncellenebilir yazımızla tartışmaya açtığımız Türkiye üzerinden Körfez ülkelerine boru hatlarıyla su taşınması fikri etraflıca tartışılmayı ve ilgiyi hak etmektedir.

**Görsel: Hürriyet.com.tr*

[1] Bora Odabaşı, "Kalkınma Yolu," AVİM Analiz, no. 2026 / 18 (2026), https://avim.org.tr/tr/Analiz/KALKINMA-YOLU

[2] Özge Emine Özçelik, "Barış Suyu Projesi Genişletilerek Güncellenebilir," AVİM Yorum, no. 2026 / 53 (2026), https://avim.org.tr/tr/Yorum/BARIS-SUYU-PROJESI-GENISLETILEREK-GUNCELLENEBILIR

Yazar Hakkında :

2025 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarih bölümünden, The Development Of Ekâbir Politics: Political Transformation In The 17th Century Ottoman Empire adlı bitirme tezi ile mezun oldu. Şu an aynı bölümde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Aralık 2025 tarihinden itibaren AVİM kadrosunda misafir araştırmacı olarak yer almaktadır. Çalışma konuları; İran, Orta Asya ve Koridorlardır.

Atıfta bulunmak için: ODABAŞI, Bora. 2026. "KALKINMA YOLU VE BARIŞ SUYU PROJESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 57. Mayıs 08. Erişim Kasım 15, 2026. https://avimbulten.org/tr/Yorum/KALKINMA-YOLU-VE-BARIS-SUYU-PROJESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır